

NAGY LÁSZLÓ

A balassagyarmati magángalériás Beszélgetés Fricska Évával

Balassagyarmatról indult és oda érkezett vissza, igaz, sok év után. A hazatérés remélhetőleg végleges, hiszen Palóccország fővárosa (is) egyre kevésbé nélkülözheti a kultúrához, művészetekhez kötődő értelmiségit, különösen olyan valakit, ki a műzsák kedvelőit saját otthonába invitálja. Majdnem szó szerint, hiszen az ARTÉRIA otthonául szolgáló épületet megvásárolta és saját költségére felújította. Fricska Éva, a visszatérő, tanulmányait a balassagyarmati Bajcsy úti általános iskolában kezdte, majd a Balassi Bálint Gimnázium angol nyelvi tagozatán folytatta, 1982-ben érettségizett. Felsőfokú tanulmányait megszakítva az Atlanti-óceánt átszelő vargabetűt tett, barátjával az USA-ban telepedett le. A honvágya azonban egyre csillapíthatatlanabb lett, bizonyára ez is közrejátszott abban, hogy két gyermekével végleg hazatért. Immár hazai földön a humán területek, a kultúra, a nyelvtanítás vonzotta, volt filmszinkron-dramaturg, filmek nyelvi fordítója, hazai filmsorozat angol nyelvű történetírója, szakfordító, szabadúszó nyelvtanár, közben szociálpedagógus diplomát is szerzett. A fővárosi éveket követően Balassagyarmaton telepedett le, megtalálva mindazt, amit tervezett magának, és amit szeret: „képzőművészet, zene, irodalom, versek, és persze angol, meg egy kert...”. Ez irányú kedvteléseinek színtere egy lelobbant gyarmati vendéglátóipari egységből átalakított, minikertben végződő kulturális műhely lett. Az ARTÉRIA 2019-es létrehozása remélhetőleg szülővárosában tartja a galéria tulajdonosát, Fricska Évát.

2019 nyarán nyitotta meg Balassagyarmat városközpontja közelében az ARTÉRIA Galériát, Klubot és Nyelviskolát. Azóta egymást követik a Balassa utcai több-

funkciós magánkultúráműhelyben a kiállítások, koncertek, irodalmi estek. Összeadta már, hány eseményt rendezett?

Még nem, de itt az alkalom... Március végével 23 lett volna – a koronavírus-járvány miatt azonban az utolsó három programot törölni kellett, így bő fél év alatt 20 eseményt rendeztem.¹ Hadd ragadjam meg az alkalmat, hogy köszönetet mondjak a kiállító festőművészeknek, zenei előadóknak, íróknak, költőknek, rendezőknek, akik nevüket adták az ARTÉRIA jó híréhez.

Állami, önkormányzati forrásokból gazdálkodó kulturális intézménynek is becsületére válna ilyen aktívizmus. Genius loci, a hely, a szülőváros szelleme inspirálja vagy netán valami más?

Ez is, az is. Nyilván sokat számít a hely szeretete, az, hogy ebben a városban, a házunkban teljes lelki békében élek. Sokfelé laktam, laktunk, de pár éve tisztult le bennem igazán, hogy én itt vagyok itthon, itt tudok kiteljesedni. Másrészt az ARTÉRIA számomra egy szent hely. Egy régi álom megvalósulásáról, megvalósításáról van szó, itt nekem küldetésem van, amit nagyon komolyan veszek. Igyekszem a hely nevéhez méltóan, önzetlen szeretettel támogatni a tehetséges alkotókat a kultúra különböző területeiről. Felmelő érzés osztozni egy-egy kulturális élmény örömeiben – ennek igazi értéke van, és hiszem, hogy ezzel tényleg szebbé tehetjük a világot.

Azonban az érettségi utáni távozása és az ARTÉRIA Galéria megnyitása között jó pár év eltelt. Időtávban és földrajzi távolságban is. Több, mint egy évtizedet élt a tengeren túl. Milyen jó tapasztalatokat hozott Amerikából?

Amerika hatalmas, gyönyörű ország, számomra feledhetetlen és példaértékű, ahogyan óvják, tisztelik a környező természetet (hétköznapi értelemben véve, sajnos nem kormány szinten). Nincsenek kerítések, így vidéken a kertvárosi részben gyakran találkozhatunk őzekkel, mókusokkal, mosómedvével. Fát csak akkor vágják ki, ha nagyon indokolt. Az utolsó pár évben egy régimódi, elegáns bankfiókban dolgoztam, amit bővíteni szerettek volna. Toldani csak a hátsó kijárat felé volt lehetséges, viszont ott állt egy fácska. Míg nálunk gondolkodás nélkül kivágják azt, ami „útban van”, ott elvi kérdést csináltak abból, hogy a fa a helyén maradjon, és ne érje sérülés. Ennek eredményeképp szokatlan alakú, zezzugos lett a toldás, de nagyon büszke volt a vezetőség, hogy sikerült megmenteni a FÁT.

Másrészt lenyűgözött az amerikaiak közvetlensége, figyelmessége, az, hogy bajban hihetetlen nagy az összefogás. Alig egy hete dolgoztam az

¹ Az interjúra 2020 májusában került sor.

első munkahelyemen, amikor az egyik munkatársam nagycsaládi vacsorára invitált minket, csak hogy ne töltsük egymagunkban a Hálaadás napját. Emlékezetes a jogosítványom megszerzésének története is. Kaptam vizsgaidőpontot, csak éppen fogalmam sem volt, hogyan fogok levizsgázni, mert azon autóval és kísérővel kell megjelenni, és nekem egyik se volt. A vizsga előtt két nappal egy főiskolai tanárral beszélgettem továbbtanulás ügyében, és valahogy szóba került, hogy még nincs kocsim. Elmondtam neki dióhéjban, hogy készülök a vizsgára, csak van egy-két kisebb akadály... Legnagyobb meglepetésemre aznap este felhívott, hogy átbeszélték a párjával, szeretnének segíteni. A vizsganap reggelén megjelent a házuk előtt a tanár várandós felesége egy ötméteres kocsival, hagyott vezetni, gyakorolni vagy egy órát, aztán végigülte velem a KRESZ-vizsgát, kívárta a tesztvezetést, és miután minden sikerült – vizsga után fényképet készítettek és máris a kezemben volt a friss jogosítvány! –, hazavitt. Egyszer-kétszer még beszélünk telefonon, megköszöntem nekik, de azt is alig engedték. Ez csak természetes, mondták. Sajnos nem találkoztam velük többet, de amíg élek, hálás leszek nekik.

Tetszett az is, hogy a középiskolai oktatás egységes – mindenki „high school”-ba jár (persze vannak drága magániskolák is), és utána lehet menni egyetemre vagy dolgozni és kitanulni egy szakmát. Így a későn érők sem vesztenek el lehetőségeket azáltal, hogy korán beskatulyázzák őket. Az is tetszett, hogy szinte minden munkaterületen hirdetnek ún. entry-level, gyakorlathoz nem kötött állásokat, mondván, hogy ezt a munkát egy értelmes ember egy-két hét alatt meg tudja tanulni, nem kell hozzá külön szakképzés vagy bizonyítvány. Sokféle munkát kipróbálhattam így, dolgoztam étteremben, áruházban, kórházban, kertészetben, de legtovább – nyolc évig – bankban.

Amerikában természetes, hogy megannyi náció él együtt békés közösségben. Persze voltak/vannak szélsőséges megszólalások, de ritkán és elszigetelten. Összességében a tolerancia és egymás elfogadása a jellemző, ami harmonizál az én világlátásommal is.

Végül a sokat emlegetett honvágyról, aminek a szele csak az utolsó években csapott meg igazán. Ebben nagyban közrejátszott, hogy jó ideig kerültük a kinti magyarok társaságát. Sajnos megtapasztaltuk, hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévőket sokan kihasználták, becsapták. Szerencsére alakultak életre szóló barátságok is. Sokat jártunk például a New York-i Püski-Corvin könyvesboltba Ilus nénihez beszélgetni. Örült nekünk, mert a földink volt, Magyaróceán élte gyermekéveit. Aztán a rend-

szerváltás körül Püskiék bezártak és visszaköltöztek Magyarországra, amit akkor nem értettem, de később meg már nagyon is.

A bonvágy megdolgozta, az élet megedzette, talán mintegy ellentétül megkapta ezt a bizonyos „klubot”. Hiszen, ahogy múltkorában elmondta nekem: „...mindig is ott lebegett előttem, időnként kimondtam, vagy leírtam, vagy álmodtam róla, hogy milyen jó lenne... és egyszer csak ott volt a hely előttem, és megértettem, hogy tessék, itt van, csináld meg, ha annyira akarsz”.

Igen, ez így volt. Huszonevésen besétáltam egy amerikai kisvárosi kávézóba, ami megváltoztatott bennem valamit. Semmi különös nem volt a helyben, hosszú pult, egyszerű berendezés, a sarokban színpad. Egy nagy tábla hirdette, hogy aznap este Poetry Night (költői est) lesz, a hét többi napján pedig unplugged² zenei estek váltogatják egymást. Furcsa pillanat volt, valami ismerős közelséget éreztem, hogy nekem közöm van ehhez a világhoz... Déjà vu volt, vagy a jövőbe láttam egy pillanatra...? Aztán teltek az évek, sok nagy változás követte egymást, de a klub gondolata végig ott maradt a háttérben, időnként kimondtam, vagy leírtam, vagy álmodtam róla, hogy milyen jó lenne... Öt éve is felmerült egy ilyen lehetőség Budapesten, de még nem álltam rá készen.

2018 őszén, miután visszaköltöztem Balassagyarmatra, csoportos nyelvoktatáshoz kerestem termet. Egy nap a Balassa utcában sétálva – ritkán jártam arra – elmentem egy kiadó üzlethelyiség mellett, és hirtelen jött egy érzés, hogy itt van az a hely... De mellélőttem, ez túl kicsi volt és drága. Pár ajtóval arrébb azonban árultak egy lerobbant kocsmát. Másnap megnéztem, és mit mondjak, borzasztó állapotban volt: beszakadt tető, bűzlő, salétromos falak, nem csoda, hogy senkinek sem kellett. Én viszont azonnal megláttam benne a lehetőséget: a pult helyére menne a színpad, a hosszú falakra mehetnek festmények (galéria), az udvar felé pedig belépnénk az üvegházba. Bár kértem egy kis gondolkodási időt, megértettem, hogy „tessék, itt van, csináld meg, ha annyira akarsz”. A rengeteg munka sem riasztott el, sőt szárnyakat kaptam. Kilenc hónappal később pedig megszületett az ARTÉRIA.

De azért maradjunk a realitások talaján, hogyan lehet egy galéria, egy magán kulturális műhely önfenntartó, amikor szinte mindent a pénz, a jövedelmezőség irányít. A kérdés Nógrádban különösen hangsúlyos, hiszen sajnálatosan zsugorodik a kultúra iránt érdeklődők tábora. Vagy másként látja?

² Elektronikus hangszerek nélküli koncert.

Hamar szembesültem vele, hogy a klub fenntartása nem egyszerű feladat. Jelenleg a bevétel java nyelvoktatásból jön össze, ez az ARTÉRIA vezérfonala. Ami pedig a programokat, kiállításokat illeti, egyelőre jóval több a kiadás, mint ami időnként visszajön belőle. Ez majd idővel változni fog, de most még ott tartok, hogy rengeteg időt, pénzt és energiát fektetek a szervezésbe, reklámanyagok tervezésébe, nyomtatásába, terjesztésébe. Kiállítások esetén kurátori, rendezői munkát végzek a megnyitók megszervezése mellett; az irodalmi, zenei és hamarosan színházi programoknál a felsoroltak mellett biztosítanom kell a technikai eszközöket, a hangszert; a nézőteret be kell rendezni, aztán meg elpakolni. Ez túl sok feladat még egy „megszállottnak” is. Egyértelmű, hogy a fennmaradáshoz szükségem van/lesz a város és a megye, valamint magánszemélyek és műgyűjtők támogatására. Szemmel tartom a kulturális pályázatokat is, de KATA-s egyéni vállalkozóként eléggé leszűkül a lehetőségeim köre. Keresem a megoldásokat.

Említette, hogy sajnos zsugorodik a kultúra iránt érdeklődők tábora Nógrádban. Talán igaz, én mégis bizakodom, optimista alkat vagyok. Miért másért nyitottam volna meg Nógrád megye egyetlen magángalériáját, ösztönművészeti műhelyét? Én azt vallom, hogy türelmesnek kell lenni, ki kell várni, hogy beérjenek a dolgok. Idő kell ahhoz, hogy rendszeressé váljanak egyes programok, hogy terjedjen a klub híre, hogy ideszokjanak az emberek. Az ARTÉRIA kicsiny mérete egyben az erőssége is: mivel a befogadóképessége maximum 30 fő, ideális helyszíne lehet meghitt hangulatú irodalmi és zenei esteknek, kiállításmegnyitóknak, miniszínházi előadásoknak. Úgy gondolom, hogy az ARTÉRIA ki tudja szolgálni helyileg annak a keskeny, de a magaskultúra iránt elkötelezett társadalmi rétegnek az igényeit, amelyik ki van éhezve a minőségi kulturális újdonságokra. A megyei tendenciákkal ellentétben azt remélem, hogy hamarosan kialakul a törzsközönsége, bármilyen programról legyen is szó.

Különösen elismerendő, hogy az ARTÉRIÁban a Nógrádban élő vagy ahhoz kötődő művészek fellépését, kiállítását, bemutatkozását segíti elő, sőt gyakorta ad lehetőséget a fiataloknak. Mi ez: stratégia, erős lokálpatriotizmus vagy mindkettő?

Felújítás közben igen sok váratlan kihívással kellett szembenéznem, és gyakran viccelődtem, hogy jutalomként talán ráakadunk egy kincsesládára valamelyik rejtett zugban. Később értettem meg, hogy az ARTÉRIA maga a kincsesláda; az idelátogatók az ismertebb, kiforrott művészek mellett találkozhatnak olyan, a környezetünkben élő, polgári foglalkozású, ugyanakkor művészi oldalukról ismeretlen vagy csak szűk körben ismert,

csendben, maguknak alkotó, rendkívül tehetséges emberekkel is. Fontos jelezni feléjük, hogy kíváncsiak vagyunk rájuk is, és elismerjük őket.

A fiatal tehetségek támogatása az ARTÉRIA egyik fő feladata, küldetése. Anya vagyok, tanár vagyok, szociálpedagógus vagyok – értem a fiatalok világát, nagyon szeretem őket. Szerencsére sok fiatallal találkozom, főként a nyelvoktatáson keresztül. Általában hamar kiderítem, ha valamilyik fiatal fest, zenél vagy írogat szabadidejében. Mindig is kíváncsi voltam az ifjú tehetségekre, figyelemmel kísérem őket. Viszont azt is látom, hogy a jó adottság, a tehetség önmagában nem elég, muszáj fejleszteni, inspirálni, különben elvész. Ezt azért említem meg, mert januárban, a fiatal művészek csoportos kiállításának szervezése közben szembesültem azzal a megdöbbentő ténnyel, hogy a helyi középiskolák többségében megszűntették a művészeti oktatást. Nincs rajz, nincs zene/zenetörténeti ismeretek, a kortárs irodalommal sem terhelik túl a diákokat. Hatalmas hibának tartom! A tizenévesek a legfogékonyabbak az elmélyülésre, ilyenkor keresik a helyüket a világban, a művészeti nevelés az egyik leghatékonyabb személyiségfejlesztő eszköze lehetne az iskolának. Mégsem veszik komolyan. Ezt igyekszem azzal ellensúlyozni, megyei szinten persze, hogy mostantól az év első két hónapjában a fiatal tehetségeké lesz a főszerep az ARTÉRIÁban, nyaranta pedig művészeti alkotótábort szeretnék majd szervezni nekik.

A képzőművészetben Balassagyarmat, Nógrád sosem nélkülözte a kvalitásos művészeket. Többek mellett említbetem egykori gimnáziumi rajztanárát, Farkas Andrást is, akinek most ünnepeljük születése 100. évfordulóját. Azonban korszakoktól függetlenül keveseknek sikerült az áttörés, a tartós országos hírnév. Megalósulhat-e ez, ha nincs mögötte állami megrendelések sora vagy műgyűjtői tábor?

Egyetértek, kiemelkedő képzőművészek élnek és éltek a városban, a megyében, illetve az egykori Nógrád vármegye területén. Szerencsésnek mondhatom magam, hogy Farkas András tanítványa lehettem. Nemrégiben a fia, Farkas Gábor meghívására megtekinthettem a festőművész házát, dolgozószobáját, művészeti hagyatékát. Csodálatos világba csöppentem. Megállapodtunk Gáborral, hogy a városi emlékkiállítás követően az ARTÉRIÁban is bemutatunk olyan Farkas András-műveket, amelyeket még nem láthattak a látogatók sehol máshol. Úgy legyen!

Az áttörésre, sikerre vonatkozó felvetés egy komplex kérdés. Miután megnyitottam a galériát/klubot, páran utaltak rá, hogy ez nem egy kifizetődő biznisz, okosabban is ki lehetett volna használni ezt az üzlethelyiséget. Az ilyen megjegyzések nálam süket fülekre találnak. Galériát, kulturá-

lis klubot nyitni ugyanis társadalmi felelősségvállalás, elköteleződés az-iránt, hogy a helyi, környékbeli társadalom életszínvonalát emeljük, kulturális életét színesebbé tesszük. Az én motiváló erőm az, hogy kedvenc festőim, gondolkodóim életükben nélkülöztek, éheztek, kortársaik nem ismerték fel nagyságukat, hagyatékukra nem vigyáztak, és csak posztumusz kapták meg az elismerést, a hazai vagy éppen a világhírnevet. Ma is élnek közöttünk ilyen nagy tehetségek, a galériák feladata felkutatni, meghívni, bemutatni a tehetséges kortárs művészek munkáit. Az ARTÉRIA elkötelezett pártfogója a helyi, térségi, magyar kortárs művészetnek. A minőség mindegyik korban ott van. Tehát az áttörés, siker egyik kulcsa, hogy a műalkotásokat láthatóvá tegyük a közönség számára.

A műgyűjtőknek szintén kulcsszerepe lehet egy-egy művész sikerében, ők meglátják, ha valamiben ott van az a bizonyos többlet. Gondoljunk Csontváry esetére: éhezett, kortársai bolondnak hitték, képeit kinevezték. Hagyatékának csak az egyharmadát sikerült megmenteni, a többi barbár kezekbe került, tüzelőanyagként elégették őket, vagy krumpliszáknak árulták a megfestett vásznakat a piacon... Itt látta meg véletlenül Gerlóczy Gedeon a remekműveket, gyorsan felvásárolta az összes „krumpliszáknak”, így lett a Csontváry-hagyaték megmentője.

De vegyük például Balázs János esetét. Teljesen reménytelen helyzetű, nehéz sorsú alkotó, aki világhírnévre tesz szert. Ilyen is van. Élete utolsó éveiben felfedezik – Botos Zoltán festőművész barátja segíti ebben –, és megkapja az elismerést. A múzeumoknak és műgyűjtőknek hála, Balázs János értékes festményei épségben fennmaradtak, és időnként kiállítást is rendeznek belőlük.

És még mindig az áttörésről és korabeli trendekről: mondhatnánk, hogy a ma alkotó művészeknek könnyebb dolguk van, mint valaha, mert könnyen tudják reklámozni magukat, műveiket megoszthatják a világhálón, vagy internetes nemzetközi műkereskedői portálokon keresztül árulhatják őket, ahol tényleg magas színvonalú alkotásokat láthatunk. Ebben a formában könnyű megmutatkozni, de pont ez a rendszer gyengesége is: túl sok a festőművész, túl nagy a választék, nehéz kiemelkedni.

De hadd említsek meg egy másik modern trendet: képzőművészet a lakberendezés szolgálatában. A lakás berendezéséhez illő festmények készülnek rendelésre, előre meghatározott szempontok szerint. Furcsa módon sokan így lesznek népszerűek és gazdagodnak meg. Ezt nevezhetjük áttörésnek, sikernek? Mert szerintem nem.

A műgyűjtői táborra azért céloztam, mert Párkányi Raab Péter az Örökség Kulturális Műhely estjén, éppen az Önnel folytatott beszélgetésben, a közelmúltban erről (is) sarkosan fogalmazott: „...a művészet elveszett, a művészetet elvették az emberektől. Akik a mai művészeti világbizniszt irányítják, azoknak valójában nincs szükségük arra, hogy a nézők kiállításokra járjanak, értsék és ismerjék a művészeket, műveket, sőt ezzel ellentétesek az érdekek. A »bizniszt« irányítók tehát... nem hozzáértőket kívánnak, hanem gyűjtőket, őket kívánják bevonni a pénzgínálásba.”

Péterrel hosszú idő után, Almásy-Balla Orsolya kiállításának megnyitóján találkoztunk, ugyanis ő mondta a megnyitó beszédet. Mikor belépett, és körülnézett a galériában, megjegyezte, hogy ezek a festmények a mai felfogás szerint nem számítanának kortársnak. Értem, hogy mire célzott Péter, neki nyilván van rálátása a dolgokra. Valóban, Orsi festményeiben valamiféle időtlen ártatlanság, tisztaság tükröződik. Ez ellentétes a mai világtrenddel, ahol globális méretű erők irányítanak minket, hogy mit vegyünk, mit együnk, mit gondoljunk, ki a fontos, mi a fontos, ki a tehetséges, vagy hogy mi számít kortárs művészetnek. De ennek az ördögi, világméretű manipulációnak nem kell, hogy feltétlen rabszolgái legyünk, mi magunk is szabhatunk határt, élhetünk a szabad akarat jogával, tudatosan kereshetjük az utat az igazhoz, a természeteshez. Gondoljunk arra, hogy az elnyomó rendszerekben általában felpezseg az underground kulturális élet. Vagy napjainkban a felgyorsult életmód ellenpólusaként egyre nagyobb tért hódít az úgynevezett slow food/slow life³ mozgalom. Úgy gondolom, hogy ez az egyensúlyra való törekvés a művészeti életre is igaz kell, hogy legyen. Hiába erőltetnek ránk valamit, hiába manipulálják a piacot, előbb-utóbb úgyis korrigálni fogja önmagát a rendszer, ha hamis elvekre épül.

És még egy utolsó gondolat: ha vidéken (még) nem is, a budapesti múzeumok előtt szinte mindig kigyóznak a sorok. A Múzeumok Éjszakáján szintúgy. A galériákban pedig hiteles képet kaphatunk egy-egy kortárs alkotóról, gondolkodóról: ez vagyok én, ez foglalkoztat, én ilyennek látom a világot. Úgy érzem, van remény.

Apropó, Nógrádban a képzőművészeti alkotásoknak vannak-e számontartott gyűjtői, bizonyára Ön „képben van” e téren. Természetesen nem neveket, tendenciákat várnék...

³ *slow food* – nyugodt, egészséges étkezés minőségi alapanyagokból, a *fast food* – gyorsétel ellentéte; *slow life* – szó szerint: lassú élet. A rohanó világ alternatíváját hirdető szemléletmód, lényege a lassítás, a jelenre figyelés, a mindennapi élet örömeinek tudatos megélése.

Ez az egyik olyan terület, amit még nem volt időm alaposabban körbejárni. Egy-két helybéli műgyűjtővel, illetve budapesti magángalériákkal tartom a kapcsolatot. Rendszeresen látogatom a kiállításokat, összel például a Palóc Múzeumban láthattunk nógrádi művészeket bemutató, magántulajdonban lévő festményekből rendezett kiállítást.

Egyéni vállalkozóként, magángalériásként nincs kezemben megörökölt használati utasítás vagy forgatókönyv az ilyen jellegű lehetőségek felkutatásához, így a kapcsolati tőke és bizalom kiépítéséhez több időre lesz szükségem. De fontos, hogy nekem is bizonyítanom kell a gyűjtők felé, hogy komoly partner vagyok, kiállom az idők próbáját. Kedvez, hogy viszonylag kevés a kiállítóhely Nógrád megyében, ugyanakkor bővelkedünk magukat megmutatni kívánó művészekben, fiatal alkotókban. Igyekszem úgy alakítani az éves programot, hogy az önálló kiállítások mellett legyenek csoportos, tematikus tárlatok is, és olyan témákat tervezek választani, amelyek egyediek és érdekesek, hogy bevonzzam a látogatókat és gyűjtőket. Szerencsés találkozás, ha a galériatulajdonos és műgyűjtő jól megértik egymást, és hasonló az ízlésük.

Párkányi Péter pesszimizmusát aligha oszthatja, hiszen csak optimista alkot lehet, aki magángalériát működtet a végeken. De eljöhet-e az idő, amikor irigyei üzletasszonyként tekinthetnek önre és nem megszállottként?

Az üzleti világ, az „üzletelés” nem az én terepem, ahhoz én nem vagyok elég rámenős, becsapni sem tudnék senkit. Nyithattam volna bármit a klub helyén, mégis ezt a kiszámíthatatlanabbnak tűnő utat választottam, és senki se tudott volna lebeszélni róla – pedig próbáltak. Nyilván szeretnék megélni, jól megélni festmények értékesítéséből, és/vagy programszervezésből. Optimista vagyok, van rá esély a jövőben. De csak hogy legyen rálátása: sok-sok töprengés után döntöttem el, hogy kérek belépőjegyet a kiállításokra, mert valahogy vissza kell hoznom a kiadások legalább egy töredékét. Ezt a kis összeget – két gombóc fagyi árát – is pironkodva kérem el. De tény, hogy beleszakadni sem szeretnék. Akkor maradok megszállott? Én egyszerűen csak azt végzem, amire régóta készültem. Ez az életfeladatom. Remélem, hogy hozzá tudok járulni ahhoz, hogy Balasgyarmat, Nógrád megye még vonzóbb hely legyen.

Hogy tapasztalja, az alkotót, művészt mennyire befolyásolja a siker, hírnév, a gazdasági „haszonelvűség” vagy a művészi önkifejezés, az alkotás maga mindent felülír/hat?

Úgy látom, hogy az utóbbi érvényesül, azaz az alkotók, művészek teszik a „dolgot”, belső indítatásból alkotnak, függetlenül attól, hogy

lesz kiállítás vagy sem, hogy elkel egy kép vagy sem. Az alkotás folyamata szent. A sikernek, hírnévnek, anyagi elismerésnek többnyire mindegyik képzőművész örülne, hiszen többségüknek polgári foglalkozása van, emellett folyik az alkotás. Ismerek olyan képzőművészt, aki rendszeresen kora hajnalban kel, csak hogy munka előtt legyen pár órája, amikor csendben tud alkotni. Ezt tudván még szebbnek látom a képeit.

Nagyon egyedi az is, hogy kit mennyire vezet a gazdasági haszonelvűség. Van, aki nem szeretné eladni egyik alkotását sem, mások meg egyáltalán nem ragaszkodnak hozzájuk. Összefoglalva az a tapasztalatom, hogy a siker, ismertség, anyagi sikerek hiánya nem állít meg senkit abban, hogy alkosson. Minél erősebb a belső kép, a drive, annál kevésbé érzi az alkotó a kényszert, hogy megfeleljen másoknak. Csakis így tud hiteles maradni önmagához. Erről szól a minőségi kortárs képzőművészet.

Kérdéseim javarészt a képzőművészetet érintették, hiszen a zenei koncertek, irodalmi estek alapvetően kiesnek az üzleti körön. Egyébként melyik művészeti ághoz a „legkönnyebb” kiállítót, fellépőt, közreműködőt találnia? Bevallhatja-e, Önök melyik áll a legközelebb?

A zenei koncertek belépőjegyesek és a színházi programok is azok lesznek, hiszen honorálnom kell az előadókat, és felmerülnek szervezési, hirdetési költségek is. Az irodalmi estek ingyenesek, amolyan baráti estek, aminek megvan az a hátulütője, hogy így nem tudok tiszteletdíjat fizetni a költőknek, íróknak, közreműködőknek, de pályázattal talán áthidalható lesz ez is. Másrészt szerencsés helyzetben vagyok, mert Nógrád megye bővelkedik tehetségekben mindegyik művészeti területen. Nagyon sok az aktív, alkotó képzőművész Nógrádban, és mint említettem, viszonylag kevés a kiállítóhely. A fiatal alkotóknak is szeretnék egyre több bemutatkozási lehetőséget biztosítani, úgy, mint a naív művészeknek, de ne feledkezzünk meg az emlékkiállításokról sem. Az irodalmi estekhez is viszonylag könnyű közreműködőket találni – hálás köszönet Handó Péter írónak a rengeteg segítségéért –, hiszen számos kortárs irodalmi kör működik a megyében: tartjuk a kapcsolatot a helyi Komjáthy Jenő Irodalmi Társaság, a salgótarjáni Balassi Bálint Asztaltársaság, a rétsági Spangár András Irodalmi Kör tagjaival vagy a Börzsönyi Helikont szerkesztő Karaffa Gyulával. Mellettük még ott vannak a saját útjukat járó írók, poéták, fiatal tehetségek... Zenei vonalon egyelőre a komolyzenei kamarakoncerteket szeretném rendszeresíteni, zseniális zongoraművésszel büszkélkedhet a város Kósa József személyében. Emellett felmerült olyan igény is, hogy zeneművészeti szakos hallgatók adnának vizsgakoncertet az ARTÉ-

RIÁban. Terveim között szerepel jazz- és amatőr akusztikus estek megszervezése, és csak egyeztetés kérdése, hogy mikor indul a lakásszínház, a filmklub, és még sorolhatnám... Mint láthatja, nekem mindhárom művészeti ág fontos, és pont ezért szeretem kombinálni őket – az összhatás sokszor páratlan.

Balassagyarmatra való visszatérése óta igen rövid idő telt el, de készíthető már kezdeti összegzés benyomásairól? Annyit kapott a várostól, környezettől, mint amennyit adni próbált? De nézzünk más horizontok felé is, hogyan látja az ún. magaskultúra jelenét és jövőjét a lokalitásban és a megyén túl?

Még kevés idő telt el nagyobb következtetések levonására, de annyit elmondhatok, hogy elégedett vagyok, inspirálva vagyok. Az ARTÉRIA neve ezalatt a rövid idő alatt fogalommá vált. Remélem, sokan érzik úgy, hogy érdemes volt eljönni egy-egy programra, megkapták azt a pluszt, amire vágytak. A magaskultúrára mindig lesz igény, kereslet az ördögi kommersz ellenében. Ez természetes. Hogy mekkora körben, az már más kérdés. Nem vagyunk túl sokan, de úgy tapasztalom, hogy elegendő. Jó lenne minél több fiatalt is bevonni a közös munkába, hiszen nekik adjuk át majd a kulturális stafétabotot.